EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2013.10.16.
COM(2013) 704 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Jelentés a szerves oldószerek egyes festékekben, lakkokban és jármű utánfényezésére szolgáló termékekben történő felhasználása során keletkező illékony szerves vegyületek kibocsátásának korlátozásáról és az 1999/13/EK irányelv módosításáról szóló 2004/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

Jelentés a szerves oldószerek egyes festékekben, lakkokban és jármű utánfényezésére szolgáló termékekben történő felhasználása során keletkező illékony szerves vegyületek kibocsátásának korlátozásáról és az 1999/13/EK irányelv módosításáról szóló 2004/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásáról

1. BEVEZETÉS

A 2004/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a festékekről szóló irányelv) az egyes festékekben, lakkokban és jármű utánfényezésére szolgáló termékekben található szerves oldószerekből felszabaduló illékony szerves vegyületek (VOC) kibocsátását korlátozza.

Célja megelőzni vagy csökkenteni a talajközeli ózon[1] képződésében szerepet játszó illékony szerves vegyületek és a másodlagos finomszemcsék okozta légszennyezést. Az irányelv kiegészíti azokat a nemzeti szinten hozott intézkedéseket, amelyek az illékony szerves vegyületek kibocsátására vonatkozóan az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről szóló 2001/81/EK irányelvben meghatározott határértékek betartását szolgálják. A festékekről szóló irányelv hatálya alá olyan festékek és lakkok tartoznak, amelyeket épületeken, azok díszítőelemein, szerelvényein és kapcsolódó részein dekorációs, funkcionális és állagmegóvási célból használnak, valamint a járművek utánfényezésére szolgáló termékek[2].

A festékekről szóló irányelv a hatálya alá tartozó, 2007. január 1. után forgalomba hozott termékek vonatkozásában előírja, hogy azok VOC-tartalma nem haladhatja meg az irányelv II. mellékletében foglalt határértékeket. A festékek és lakkok VOC-tartalmára vonatkozó határértékek az irányelv alkalmazásának második szakaszában, 2010. január 1. óta még szigorúbbak. A festékekről szóló irányelv azt is előírja, hogy a termékek címkézésén szerepeljen azok VOC-tartalma, elősegítve a fogyasztók tudatos döntését. A tagállamok kötelesek monitoringprogramot létrehozni az irányelvben előírt határértékek és címkézési követelmények betartásának ellenőrzésére, a monitoring eredményeiről pedig rendszeresen jelentést kell tenniük a Bizottság felé.

A festékekről szóló irányelv tagállamok általi végrehajtásáról most készül második alkalommal bizottsági jelentés az Európai Parlament és a Tanács részére. Az első jelentést 2011-ben fogadták el.[3] A levegőszennyezésről szóló tematikus stratégia most zajló felülvizsgálata[4] tartalmazza a VOC-kibocsátások forrásinak áttekintését és az alkalmazható költségkímélő kibocsátáscsökkentési intézkedések meghatározását. Ezért nem készült külön áttekintés a festékekről szóló irányelv kapcsán.

---

1 Az ózon az illékony szerves vegyületek , a nitrogénoxidok és a szénmonoxid reakciójából napsugárzás hatására szabadul fel.

2 A „jármű utánfényezésére szolgáló termékek” a festékekről szóló irányelv II. mellékletének B. részében felsorolt alkategóriákba tartozó termékek. Ezeket az anyagokat a 70/156/EGK irányelv meghatározása szerinti járműveknek vagy azok részeinek az eredeti gyártólétesítményen kívüli festésére használják járműjavítási, állagmegőrzési vagy dekorációs célból.

3 COM(2011) 297 http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0297:FIN:HU:PDF

4 A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: Tematikus stratégia a levegőszennyezésről (COM(2005) 446 végleges), 2005.9.21.

Meg kell még említeni, hogy a beltéri és kültéri festékek, illetve lakkok tekintetében már rendelkezésre állnak ökocímkézési rendszerek[5], amelyek európai szinten egészítik ki az egyéb intézkedéseket. Az ökocímke elnyeréséhez többek között – önként – még alacsonyabbra kell korlátozni a termékek VOC-tartalmát, és ez lehetővé teszi e kibocsátásoknak a fogyasztók választásai alapján történő csökkentését.

2. VÉGREHAJTÁS

2.1. Bevezetés

A festékekről szóló irányelv 7. cikke értelmében a tagállamoknak jelentést kell tenniük a Bizottság felé az irányelvnek való megfelelést szolgáló monitoringprogramjuk eredményeiről. A jelentésben a tagállamoknak be kell számolniuk az irányelv 3. cikkének (3) bekezdése alapján egyedileg engedélyezett termékek kategóriáiról és mennyiségéről is.

A 2010. évre vonatkozó második jelentést a tagállamoknak 2012. július 1-jéig kellett benyújtaniuk, mivel a szigorúbb (a festékekről szóló irányelv II. melléklete szerinti) VOC-határértékekkel jellemzett második végrehajtási szakasz 2010. január 1-jén kezdődött. A tagállami jelentéstétel következetesebbé tétele érdekében a Bizottság egységes formátumot dolgozott ki és fogadott el.[6]

Mind a 27 tagállam benyújtotta a végrehajtásról beszámoló jelentést. A jelentések valamint azok értékelése megtalálható a Bizottság internetes oldalain.[7]

Ez a jelentés, amely a tagállamoktól érkezett tájékoztatások értékelésén alapul, a festékekről szóló irányelv végrehajtásának két vetületével foglalkozik. Ezek a következők:

- milyen monitoringprogramok jöttek létre az irányelv szerinti követelmények betartásának ellenőrzésére, vagyis elsősorban a tagállamok illetékes hatóságainak tevékenysége;
- milyen mértékben felelnek meg a tagállamok a festékekről szóló irányelv technikai követelményeinek, vagyis a festékekkel és lakkokkal foglalkozó gyártók, importőrök, nagy- és kiskereskedők tevékenysége.

2.2. Monitoringprogramok

A tagállamok által közölt 2010-es adatok azt mutatják, hogy a VOC-tartalomra vonatkozó határértékek (II. melléklet) és a címkézési előírások (4. cikk) monitoringja legalább olyan színvonalú vagy jobb, mint 2007-ben volt.¤

---

5 A kültéri festékekre és lakkokra vonatkozó közösségi ökocímke odaítélésével kapcsolatos ökológiai kritériumok meghatározásáról szóló 2009/543/EK bizottsági határozat és a beltéri festékekre és lakkokra vonatkozó közösségi ökocímke odaítélésével kapcsolatos ökológiai kritériumok meghatározásáról szóló 2009/544/EK bizottsági határozat.

6 A Bizottság 2010. július 22-i 2010/693/EU határozata (HL L 301., 2010.11.18., 4. o.).

7 https://circabc.europa.eu/w/browse/d8915eeb-0b2f-4d22-824e-1d4b5d969e14

A monitoring kapcsán különböző tagállami megközelítések vannak érvényben. Egyesek fizikai ellenőrzéseket is végeznek (festékipari termékek mintavételezése és elemzése, a címkék ellenőrzése), és vannak távellenőrzések is, amelyek a termelők által benyújtott dokumentáció ellenőrzésére összpontosítanak. Néhol csak akkor végzik el a több munkával járó helyszíni ellenőrzést vagy mintavételt, ha a dokumentáció ellenőrzése során gyanú merül fel. A hatékonyabb monitoring elősegítése érdekében egyes tagállamok megvizsgálták a megfelelés ellenőrzésének alternatív módjait, pl. a gyártók kérdőíves megkeresését termékminták kérésével vagy az önhitelesítési rendszerek használatát.

Az egyes tagállamok között ugyan nagyok az eltérések, de összességében 2010-ben a 27 tagállamban jelentős számú helyszíni ellenőrzésre került sor, 4700 alkalommal ellenőrizték a termékek VOC-tartalmát és/vagy címkézését. Az ellenőrzések a forgalmazásban részt vevő minden szereplőre kiterjedtek, vagyis a festékekkel és lakkokkal foglalkozó gyártókra, importőrökre, nagy- és kiskereskedőkre. Az egyes tagállamok által jelentett helyszíni ellenőrzések száma nullától (három tagállam) 830-ig terjedt.

Rengeteg festék- és lakkminta került elemzésre **a VOC-tartalom megállapítása** érdekében: összesen több mint 19 000 elemzést végeztek a 27 tagállamban, de itt is nagyok az egyéni eltérések. Négy tagállam ezernél több mintát elemzett (a legmagasabb szám 11 800), de öt tagállam egyáltalán nem végzett mintavételt és elemzést. Legtöbbször a kiskereskedelemben kapható festékeket és lakkokat ellenőrizték (az esetek 41%-ában).

A **termékek címkézését** vizuálisan vagy más úton hozzávetőleg 121 000 esetben ellenőrizték a 27 tagállamban, de nagy különbségek vannak az egyes tagállamok adatai között. Az egyes tagállamok által jelentett ellenőrzések száma nullától (öt tagállam) 78 000-ig terjedt. A nagykereskedelemben kapható festékek és lakkok esetében legnagyobb arányban (41%) a címkézést ellenőrizték.

A 2010-ben nulla vagy kevés ellenőrzést végző tagállamok **több indokra** is hivatkoztak. Számos tagállam panaszkodott a – különösen pénzügyi – források hiányára. Ezt az illetékes hatóságok néhány tagállamban prioritások meghatározásával ellensúlyozták (pl. bizonyos termékek monitoringját részesítették előnyben), és/vagy (a festékekről szóló irányelv előírásaival és a megfelelés javításával foglalkozó) tájékoztató kampányok szervezésével hidalták át. Néhol a termékminták elemzéséhez szükséges hitelesített laboratóriumi kapacitás szűkösségével is voltak gondok.

2.3. A VOC-határértékek és a címkézési követelmények betartása

VOC-határértékek

A festékekről szóló irányelv II. mellékletének A. része két sor határértéket ír elő a festékek és lakkok VOC-tartalmának felső határértékei tekintetében (g/l a termék használatra kész állapotában). Az I. szakasz határértékei 2007. január 1-jétől voltak érvényben. A II. szakasz szigorúbb határértékei 2010. január 1. óta alkalmazandók. Így ha egy termék 2010-ben nem felelt meg az I. szakasz határértékeinek, értelemszerűen nem felelt meg a II szakaszban sem. A jármű utánfényezésére szolgáló termékek VOC-tartalmának felső határértékeit a II. melléklet B. része állapítja meg, ezek az értékek 2007. január 1. óta változatlanul alkalmazandók.

Az I. szakasz határértékeinek a termékek összességének 98,7%-a felelt meg, ami viszonylag magas megfelelési arány (19 525 mintából 259 nem felelt meg). A meg nem felelések legnagyobb arányban a nagykereskedőknél és az importőröknél fordultak elő (a minták 2,5%-a, illetve 2,4%-a)

A II. szakasz szigorúbb határértékeinek a termékek 97,46%-a felelt meg, ami ismét magas megfelelési arány (500 minta bukott meg). Legnagyobb arányban az importőröknél fordultak elő meg nem felelések (a minták 6%-a).

A magas megfelelési arány azt tükrözi, hogy az EU 27 tagállamában általában betartják az illékony szerves vegyületekre vonatkozó korlátozásokat, de természetesen van még mit tenni a 100%-os megfelelés érdekében. A megfelelési arány összességben hasonló a 2007. évihez.

Címkézési követelmények

A 2010-ben ellenőrzött mintegy 121 000 termékminta 94,2%-a felelt meg a címkézési előírásoknak. Leginkább az importőrök körében fordul elő meg nem felelés. A vizsgált minták, illetve címkék számában mutatkozó nagy különbségek miatt nem lehet érdemben összehasonlítani az egyes országok teljesítményét.

A meg nem felelések oka a tagállami jelentésekben szereplő adatokból nem derül ki egyértelműen. A 2007-es szinthez képest, amikor 20% körüli volt a címkézési követelmények megsértésének aránya, javult az előírások betartása. Ezzel együtt szükség volna a megfelelés szigorúbb ellenőrzésére, különösen azokban a tagállamokban, amelyek jelenleg nem végeznek monitoringot.

Meg nem felelő termékek

Azok a tagállamok, amelyek a VOC-határértékeknek vagy a címkézési előírásoknak meg nem felelő termékeket találtak, általában szolgáltattak információt a kérdéses termékek alkategóriájáról a festékekről szóló irányelv I. melléklete alapján.

A legtöbb meg nem felelés mind a VOC-tartalom, mind a címkézés tekintetében az 1.1.d) kategóriájú termékeknél fordult elő (kültéri/beltéri díszítő- és javítófestékek fára, fémre vagy műanyagra). Három másik kategóriában jelentettek mind a VOC-tartalom, mind a címkézés tekintetében meg nem felelő termékeket, méghozzá az 1.1.a) belső falak és mennyezetek matt bevonatta, az 1.1.e) kültéri/beltéri díszítő lakkok és falazúrok (fapácok) és az 1.1.i) egykomponensű speciális bevonatok kategóriákban.

A címkézési előírások kapcsán több alkategória esetében állapítottak meg szabálytalanságot, mint a VOC-határértékek kapcsán: a festékek és lakkok közül csak két alkategóriánál nem, a jármű utánfényező termékeknél minden alkategóriában.

A megfelelés biztosítását szolgáló intézkedések

A VOC-határértékeknek való meg nem felelés esetén a tagállamok többnyire kivonták az érintett termékeket a piacról, amint azt a festékekről szóló irányelv megköveteli.

A címkézési előírások megszegése esetén általában a hiányosság bizonyos időszakon belüli orvoslására szólították fel az érintett szereplőt, aki így elkerülhette a bírósági eljárást vagy a pénzbírságot.

Eljárás indításáról csak egy tagállam számolt be, és ugyanez a tagállam megköveteli a piaci szereplőktől, hogy a szabályoknak teljes beszállítási láncukban érvényt szerezzenek.

Egyes tagállamok a szankcionálás helyett tájékoztatják a szereplőket a festékekről szóló irányelv követelményeiről, és javaslatokat tesznek a megfeleléshez szükséges változtatásokra.

3. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS KILÁTÁSOK

A tagállamok által a festékekről szóló irányelv 7. cikke értelmében szolgáltatott információk azt mutatják, hogy 2010-re a legtöbb tagállamban létrejöttek a forgalomba hozott festék- és lakktermékek megfelelésének ellenőrzésére szolgáló monitoringprogramok. Csupán néhány tagállam nem hozott létre megfelelő monitoringprogramot.

A monitoringot végző tagállamokban igen eltérő az ellenőrzések gyakorisága. Mindazonáltal a festékekről szóló irányelvben előírt VOC-határértékeket összességében jól betartják, és leginkább az importált termékek nem felelnek meg a követelményeknek. A címkézési követelmények érvényesülése érdekében azonban határozottabb fellépésre volna szükség.

Az ezen a téren lemaradó tagállamokat felkérjük a monitoringprogramok maradéktalan végrehajtásához szükséges intézkedések mihamarabbi meghozatalára.

A Bizottság figyelemmel fogja kísérni az e téren elért eredményeket, és – akár különféle támogató tevékenységek, akár végrehajtási intézkedések formájában – továbbra is támogatni fogja a tagállamokat teljesítményük javításában.

Kívánatos, hogy a tagállamok a jövőben is azokra a területekre összpontosítva végezzék a monitoringot és a végrehajtást, ahol a leghatékonyabban megakadályozható a meg nem felelő festék- és lakktermékek forgalomba hozatala.